Пролетарийдара, холбоһун!

САҺА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыннан ыйтан таҕыстар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭҺИТТЭР ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААҒЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

№7 (4897) | 1977 сыл, Тохсунньу 15 күнэ, СУБУОТА | Сыаната 2 хапейкэ

Куоталаһаччылар сүрүн болҕомтолорун бурдугу, эти, үүтү уонна сир оҥоһуутун, сүөһү иитиитин атын бородууксуйаларын оҥорон таһаарыыны уонна государствоҕа атыылаһыны элбэтиннэриигэ уонна кинилэр хаачыстыбаларын тупсарыыга түмэ тардарга.

Бүтүн Союзтаабы социалистическай куоталаһыы туһунан Уураахтан.

ПАРТИЯ ЫҢЫРЫЫТЫГАР ДЬЫАЛАНАН ЭППИЭТТИЭҒИНІ

Кылааппытын киллэриэхпит

ССКП КК Сурутун уонна Союзтаабы социалистическай куоталаһыы туһунан уураабы биһиги, үлэ дьоннноро, хорсун-хотун көрүстүбүт. Итиэннэ өнүө пятилетка бастакы сылларын толоруурга үрдүк сыдыгыттуолаах үлэҕэ үгүйаллыбыт.

Партия тыл хаһаайыстыбаны сайыннарыыга улахан дьаһалтыгын уурарын уонна ону ирдэбили туруорарын биһиги үчүгэйдик билибит. Оттуу, эти, үүтү уонна сир оҥоһуутун, сүөһү иитиитин атын бородууксуйаларын оҥорон таһаарыыны уонна государствоҕа атыылаһыны элбэтиннэриигэ уонна, ордук сылаан, кинилэр хаачыстыбаларын тупсарыыга соруктар оҥорулу туруорулуннулар.

Биһиги, Субуруускай аатынан совхоз Соловьевтаабы отделениетын «Сардаана» ферматтан ыанныыксыттара, үүтү ыаһыыгаа пятилетка бастакы сылын сорудахтарын аһара толордубут. Ахсыннары ыйга биистотуунан фуражнай ынахтан 34 кг ыыр графикпытын 81 кг ыан, икки төгүлүн ордук куоҕардыбыт.

Мин бэйэм аастыт сылга хас биирдии ынахтыттан 2100 кг ыыр эбэһээтэлистибэбин 2563 кг эбэтэр 122 бырыһыан толордум. Орто оскуоланы бүтэрбит эдэр ыанныыксыт Айталина Устинова бырыанын 22,7 бырыһыанынан эһэрдэ. Атын да ыанныыксыттар эмиэ үрдүк көрдөрүүлэри ситистилэр.

Юбилейдаах сылга ферма үрдүнэн фуражнай ынахтан биистотуунан 1771 кг үүтү ыыра эбэһээтэлистибэ ылынныбыт. Онуу хайаан да толорор өйдөбүл барыы күүспүтүн уонна сырабытын ууруохпут. Биригэдэ агитаторынан Сергеев И. И., эбии аһылыгы оҥорооччунан Устинов Г. Г., нормировщигынан Сергеев А. М. үчүгэйдик үлэлиллэр. Биһиги үлэбитигэр күүс-кэмэ, ойоҕуо буолаллар.

Онуу пятилетка сылларыгар эйэлэспиттээх үлэбитинэн партия ыйар суолунан, коммунистическай тутуу уонна эйэ-ытык дьыалаларын бөҕөргөтүүгэ достойнай кылааппытын киллэриэхпит.

А. СЕРГЕЕВА,
наставник ыанныыксыт, ферма старшайа.

Таһаарылаах үлэнэн

«Сельхозтехника» рабочайдара, инженерэй-техническай үлэһиттэрэ партия Киин Комитета Советскай Союз бары үлэһиттэритэр таһаарбыт Сурутун уонна производство кыаҕыйыгын, үлэ хаачыстыбатын үрдэтэр, онуу пятилетка сорудахтарын ситиһиилээхтик толорор аһан Бүтүн Союзтаабы социалистическай куоталаһыы туһунан Уураабы улахан ороскотоҕуллуҥнан, биирдэбилиннэн коруста. Биһиги коллективыт онуу пятилетка бастаҥа сылын былааннарын ситиһиилээхтик толорон түмүктээтэ.

Партия Киин Комитетын бу дьаһаллара барыы рабочайдары саҥа күргүөмнэх үлэҕэ ороскуулаллар. Үлэҕэ үрдүк кирбиилэри ылар аһын пятилетка иккис сылыгар Улуу Октябрь 60 сылын кэрдэ үрдатиллибит сорудахтары туруорунубут, 1977 сыллааҕы производственнай былааны ахсыннары 25 күнүгэр толорорго эбэһээтэлистибэ ылынан, государствоҕа 14 тыс. сохх. бородууксуйаны эбии биэрэргэ уонна үлэ дьиссиплиналыгын бөҕөргөтүүгэ оройуоннаах ыытыы таһаардыбыт.

Автопарк үлэһиттэрэ пятилетка иккис сылыгар ордук ордук эбэһээтэлистибэлээхтик. Биһиги сүрүн сорукпутунан совхозтар производстволарын ороскотоҕуллуҥнан аналаах үүс минеральнай, органическай уоһуруулары таһыыга уонна бааһынаҕа киллэриигэ, совхозтарга техника саппаас чаастарыҥ аҕалыыга, о. д. а. үүс тыа хаһаайыстыбатыгар наадалаах таһаҕаны тиэйиигэ сүрүннээн үлэлиибит.

Итэ үлэлэри толоруугу социалистическай куоталаһыыны иҥэҥэччилэриннэн Петр Кононов, Егор Лаврентьев уонна комсомолец Софрон Кузьмин буоллаллар. Киниэхэ биригэдэ партия Киин Комитетын Сурутар эппиэттээн, саҥа эбэһээтэлистибэлэри ылынан ыраах айаҥҥа сылдьан таһаҕас таһаллар.

Октябрь 60 сылын кэрдэ ороскуулуур мастерской үлэһиттэрэ 46 трактор двигателин үчүгэй хаачыстыбалаахтык өрөмүөнүүгэ, муус устар 25 күнүгэр диэри хаһаайыстыбалар от үлэтигэр туттар нефтебородуукталарын таһан бүтэрэргэ чопчу соруктары ылыннабыт. Сиргэн туруктаах үүнүүнү ылыыга 5000 гектар ааныых сиргэ минеральнай уоһурдууну киллэриэхпит. Онно Владимир Нератов салайаччылаах «Быйаҥ» звено үлэлиир.

Мин быйыл ММЗ-554 маркалаах самосвал массыынаанан 150 тыс. тонна-километры оҥорор былаанымын 180 тыс. тонна-километрынан толорорго эбэһээтэлистибэ ылынан үлэлии сылдьабын. Итиэннэ пятилетканы 4 сылга толорорго үрдүк дьулуурдаахтык үлэлиибин.

Биһиги партия Киин Комитетын Сурутар уонна социалистическай куоталаһыы туһунан уураабар үлэҕэ ситиһиилэринэн эппиэттиир аһын кэхтээх куоталаһыыга турунубут.

Ф. ИВАНОВ, шофер.

Нина—совхоз киэн туттуута

ФИЛИК ЭРИСТИИН аатынан совхозка ыччат сүөһүнү көҥүтүүгэ социалистическай куоталаһыны далааһына киэн шэр. Куоталаһыы иннин күүнүгэр элбэх эмиэ эти сиргэ саҥаттан саҥа маастардара тахсаллар.

Хотугу отделениетыгар Ат Ыстанныт фермэтин коллектива (старшой Е. П. Пестерева) кыстык үс ыйытар хас биирдии бороон ортотунан 42,3 кг тэлэҥүйэрин ситистэ. Маанэ оскуола производство — үрдүк үорэх диэн дипломнаах үлэлии сылдьар Нина Данилова аата бүтүн киэн туттуунан аатталлар. Эдэр суоҕут 45 бороону көрөр-иэтэр. Үс ыйга киниэхэ биирдии бэйэлэрэ 47,7 кг эбиллибиэхтэр. Оттон ахсыннары ыйдааҕы көрдөрүүтэ совхоз үрдүнэн бастыҥ буолла: биирдии тэбэ 26,7 кг, эбэтэр хонук ахсын 890 грамм тэлэҥүйдэ.

М. ЛУКОВЦЕВ.

Саҥа кирбиилэри бэлиэтиллэр

Онуу пятилетка бастакы сылларыгар сири оҥорооччулар үлэлэрэр партия үрдүк сыанаҕа биһиги үөрдэр, саҥа кирбиилэргэ көҕүлүүр. Онно Социалистическай Үлэ Геройа, К. П. Орловскай аатынан «Рассвет» колхоз (Магнитовскай уобалас) председатела И. Старовотов. Биһиги аастыт сылга гектартан 39 центнер бурдугу хомуйдубут. Быйыл гектартан 40 центнери, хортуоппуйу — 280 центнери хомуйуохпут. Ыанныыксыттар сылга бир ынахтан 5000 кг үүтү ыларга соруктаныллар. Итэ буолар биһиги Ыҥырыыга дьыалаҥан хардабыт, — диэн Социалистическай Үлэ Геройа.

ССТА.

Хонуох баҕарар тэриллэҕэ үлэлиэхпит үчүгэйдик, таһаарыылаахтык. Ыстыллыытыгар тоҕуу буолар дьоону таҥаҕа көҕүлүүр үлэлиттэр бааллар. Промкомбинаакка биир оннук киниэхэ столярнай сыах маастара колхозчут Гурий Гурьевич Монастырев буолар. Кини коммунист да, оройуон Советын депутатын да быыбыытынан үгүс үлэни ыытар.

Онуу пятилетка иккис сылыгар Бүтүн Союзтаабы социалистическай куоталаһыыны тэнитэр туһунан ССКП КК, ССРС Министэрдэрин Советын ВСЕСКС уонна БЛКСМ КК ууруоктарын коллективтэр үлэҕэ ороскотоҕуллуҥнан көрүстэ. Саҥа тэрилгэлиибит эбэһээтэлистибэлэр ылыллыннылар.

Эмиэ бу сиилиэкэ сыал маастара Г. Г. Монастырев үлэни-хамнаҕы лойбөх үчүгэйдик тэрийэр туһунан рабочайдары кытары сүбэлэһэрин көрөбүт.

П. ОКОНЕШНИКОВ фотота.

Норуот хаһаайыстыбатын бастыҥнарын оройуоннааҕы слета

Куоталаһыы үрдүк сабыдыаллаах буоларын ситиһиэххэ

Райсовет исполкомун председателэ таб. Р. Р. Бурнашев дакылаатыттан

1976 сыл Аҕа дойду албан аатыгар хаһан дойдуларыгар советскай общество сайдыытын саҥа историческай кэрбиилэрин бөлүөхүбүт партия XXV съезвин сылын бэлиитэбит историческэ кэриэтэ. ССКП XXV съезвин уураахтарыгар, ССКП Киин Комитетын Отчуотунай дакылаатыгар дириҥнээх партия коллективнай өй-санаата уонна полята, бөҕөнө норуоппут шиитэ дьулуура уонна быыбаннара түмүллүннүлэр.

Аҥардас хаһыат сылга быыбаннары аҕыйы толоруу суоттуур бөҕөнө дойдубутугар 1 миллиард сөлкүөбай промышленнай бородуукчуйа эбии өлөрүллүбүт. Ол түмүгэр саҥа фабрикалар, заводтар уонна электростанциялар, саҥа тимир суоллар, нефть-газ предприятиелара өтөхтөөх тоҕу хостуур разрездар үлэҕэ киллэрилиннилэр.

Дойду пааттыт хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ саамай сөхөр бүрүүлү үүнүннүлэр. ССКП XXV съезвинэн быһаччайдык үлэһиттэр материальнай уонна культурнай сүдүгүрүн тайанан үрдүгүн программата утумнаахтык олоҕор киллэриллэр. Түмүктэммит сыл сопхоздар, колхостар уонна өй-санаа өхсүһүүгэ үүнүү түмүктэрэ ааҕыллыбыт. Эйэ дьыалата бэрэ тирэхтээх уонна эрдэлээх буолла.

x x x

Бөҕөнө оройуоннуут тыатын хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ өнүс пятилетка маҥнайгы сылын хайдах түмүктүүллэр? Эйэ, үүнү, кунду туулаах государствоҕа туттарыы былаанынан толоруллуннулар. Холобур, 5519,9 тонна от эбиллэр 1975 сылга тэҥнэтиллэ 262 тонналаах өссүк туттарыллыбыта. Карл Маркс аатынан, Эрилик Эристиин аатынан совхозтар эти атыылаһыыны 100,2—106,9 бырыһыанынан толорботоолор. Нэбилиэнньэ 193 тонналаах тутарда. Оттон Субуруускай аатынан совхоз государствоны кытта ахсаанын 89,7 бырыһыанын толорбут, оройуон уонтан кэрдиҥнээх тэнгиэрэ тарта, ол аҕыс совхоз үүнү государствоҕа сиэ атыылаабыта, былаанын 88,1 бырыһыанын толоруулуннар мунньаннылар. Итиэннэ бириэмиэнэ маҥна үүнү өйдөн өхсүүгэ кэмпиэлэхтик тэриллибэт, сайыын сүүкүнэн ыраах тайанан суйан суйуох кубулуталлар, уулаах-оттуулаах сүрүннэ өтөх ыраах, хаҥас-суоттан үлэлэйэн сүбүөрэ сүрэ ыраах.

Карл Маркс аатынан уонна Эрилик Эристиин аатынан совхозтар үүнү атыылаһыы былаанын толоруулар тэриллэр, үүнү хаастыстыбатын өтөх кытыйбыттылар, баар не резервтэр ситэ туһаныллыбаттылар.

Хаһыат сылга үүнү ыалдьыбыт ыарыы быыстана 99 бырыһыанын буоллар. Былаантан 85 тонналаах өссүө үүнү ылыллыбыт. Маныаха Субуруускай аатынан совхоз (директор М. И. Белых, партком секретаря Е. Е. Ефимов, профкомун Г. А. Драгунов) специалистара, салайааччылара молтох тэрилтэлэриттэн, ол ааҕа дьыҥ үлэҕэ сатаан түмүктэриллэр. Үүнү ыалдьыбыт ыарыы 162,5 тонналаах, ол иҥэн биир да отделение толоруоҕа. Фрунзе Болотов, Кытаанах, Сиэмчэн отделениелара суоллаһыылардар А. Листиков, И. Новомарев, И. Филиппов) хаалыыллаахтар. Совхоз үрдүгэр ыаҕастан биэрэ 979 кг үүнү ылыллыбыт, 2000 кг кирбиитин үөскэтэ ылыллыбыт. Оройуон үрдүгэр үлэлиэр 324 маныыктыстан хаһыат сылларыгар былаанарыын 190-на толоруо. Маныыктыстар 11 бырыһыаннара быыбаннарын тохтуулар. Ол иҥэн Субуруускай аатынан совхозтан 57, Карл Маркс аатынан совхозтан 38, Эрилик Эристиин аатынан совхозтан 39 маныыктыт. Оройуон үрдүгэр биир фуражнай ыаҕастан 1400 кг үүнү ылыллыбыт сорук 1309 кг эрэ толоруллуннэ. Эрилиэктэр фуражнай ыаҕастан 1715, маркетар 1310, субуруускайдар 979 кг үүнү ылыллыбыт. 1000-лаах кирбиитин Эрилик Эристиин аатынан совхозтан сыччах А. Т. Кузьмина ылла. Кини көрдөрүүтэ — 4296 кг.

Оҥоһуу үүнэмэт өйдөлөйдээх сылга үүнү ыаҕыны тоҕоостоох туһсаарга хас биирдии маныыктыт туоннаах, үөлтүгэр сирэй эйгэтигэйин үрдэтиэхэ, өйдөр маныыктыттары үлэ үтүө холобурдарыгар үөрэтиэхэ, наставничествоны үчүгэйдик сыҥаҕар туруоруохха, зоотехническай курдуоктары сыр ахсын үлэлэтиэхэ. Специалистар, бригадьыырдар маныык фермалар үлэлэрин күннэтэ хонтуруоллуулларга ыаллар. Карл Маркс аатынан совхозтан зоотехник И. И. Иннокентьев, бригадьыырдар Е. В. Петров, Д. Д. Перзиков үлэлиэр, салайар стиллэрэ ахтыллыбыт буолуоҕ сөп. Маныаҥ ыаҕастары көрүүгэ-истиигэ, аһатыыны ордук көрүйиэхэ. Үүнү бөҕөнүүгэр кэлиэ тиҥэххэ иҥэр Субуруускай аатынан совхоз салаатата, специалистара үүнү ыаҕыны үрдэтэргэ былаан өттүгэр таһаарталыыр бөччүмнээх итэҕэстэрин уруок оҥостон туораталлыра уонна совхоҕу уонсайыынан хаалыыттан таһаарарга утумнаахтык үлэлиллэриҥэр уолдьаста.

СҮӨҺҮҮ ИТИИ УОННА ЭТИ ОҤОРУУ туһунан этэр буоллахха, бу эмиэ саныырхай, ыалдьар бөҕөнүүгэ туһунан буолла. Үүммүт сыл тохсунньу 1 күнүгэттэн туругунан уонсайа 18609 ыраах сүөһүлэнэн, былаанны таһыынан 209 сүөһүнү ситэн туруоробут. Маҥар ыраахтыт — 7051, былаан 79-ын туолбата. Сылгы 231 эмиэ аҕаҕас. Итиэ барыта совхозтарга сүөһү ситиитин культурата ыарыһаҕынан, бруцеллез сутуйуутунан быһаарыллар. Кыстык хотоннорбут өлүс быстархайдар, өтөн ыараҕастар, сиистээхтэр, быйата санитарнай туруктара намыһах буолан сүөһүнү көрөргө-истэргэ, уотарга табыгаһа суохтар. Сүөһү ыарахан үлэтин механизациялаһын кыаллыбат буолан үлэһит илиитэн хаҥчыттарыы эмиэ кереһүлүөр, эт илиитэн өлгөм үүтү ыыр уустуга биллэн турар. Күһүнүн кыстык хотоннор кэмигэр өрөмүөнинэн бүппэт буоланнар сүөһү тоҥуута, дьүдэйиитэ таһаарыллар, оттон ол үүтү, төрүөҕү ылыыга эмиэ одууну өгөрөр. Быйылгы кыстыкка киирэн баран 316 ыраах сүөһү, ол иҥиитэн 222 бороҕоску коньунэн өлүө. Ким маннык буруйдаабый?

Үлэлиир, өлөрөр үчүгэй усулуобуйаны тэриллэккэ эрдэ эрчимнээх үлэһиттэри булар эмиэ уустуктардаары өлөх практиката көрдөрөр буолбат дуо? Быйата, курааныах өлөрөн үрдүттэн үөгүлэһиэн туһата адъас кыра, маҥтан эҥчи-быһа аккаастанар сөп буолла.

Государствоҕа туттарыллар сүөһү орто ыйаанынан эбэтэр биир сүрүн сорук быһыытынан турар. Хаһыат сылга 3725 сүөһү государствоҕа туттарылыыта, орто ыйаанын 306 кг тэҥнэстэ. Итиэ 1975 сылга тэҥнэтэхэ 7 кг эбиллэ. Туттарыллыбыт сүөһү 84,1 бырыһыана үрдүк үөйүүлээҕинэн аттыланна, 600 сүөһү надбавкаҕа хаҥаан совхозтар 196 тыһыынча сөлкүөбайы эбии ахтаран ылыллыбыт. Кыстык үс ыйыгар эриэктэргэ биир бороҕоску орто эбиллиитэ 37,6, субуруускайдарга 36,6, маркетарга 33 кг тэҥнэстэ. Эрилик Эристиин аатынан совхозтан Адамов К. Д. биир бороҕоску 74,6 кг, Лутай Н. Г. — 66,6 кг эбиллэрэ ситиһэн куоталаһыы иннинэ күөҥнүүр ыыллар. Бу таһаарыстар үлэлиир өйдөнө тарҕатыахха.

Сүөһү итиитин туһугар туһутаан сүөһү туһата суох өлүүтүн баалла-кэстэ аччатарбыт уонна ыраах кыгыйаһыыны суох оҥоторбут иэдэ. Хаһыат сылга 1121 ыраах сүөһү, 291 сылгы өхтөн өлүүтүн түмүгэр совхозтар 380 тонна ыраас эти, хаһыытыгар таһаардахха 1 миллиуон сөлкүөбайы сүтэрдилэр. Итиэ иҥэр аҥардас Субуруускай аатынан совхозка 676 сүөһү туһата суох өлүө. Бу сиэрэ баанат быйыл үүммүт сылга эмиэ салгыныах бэйэтэ дуу?..

Сүөһүтэн ааҕыллыбыт бородуукчуйа ыраах кыгыйаһына үксэ сарбыйар. 8839 төрүүр сүөһүттэн 2700 кыгыйаата, ол иҥэн Субуруускайга — 1280, ол түмүгэр бу совхозка ыырдэй деловой тахсыыта сыччах 50,4 бырыһыаны хабыста. Оҥоһуу ыраах кыгыйаһыыттан совхозтар 2 миллиуоннан тахса сөлкүөбайдаах нефоту суктулэр. Дьо, итиэ кэнниттэн кодьүүстэхтик ульхийбөт, хас биирдии бөрилэр сөлкүөбай хардары өйдөнө улаатта диэн этэр кыахтаахыт дуо? Биллэн турар, суох! Быйаҥы искусственнай сиэмэлэһиитэ Субуруускай, Карл Маркс аатынан совхозтар специалистара өссө да суолта-биэрэн үлэлии иликтэр. Бу үлэни тордуттан туһсаарга специалистарга көрдөбүлү күүйүрдүүллэр.

От үлэтин кылгас бөлдьөхтө хаачыстыбалаахтык ыытар сорук турар. Оҥуоха механизация күүйүн таба туһаныы быһаарар оруолу ылыаҥ. Механизацияны үчүгэйдик туһаныы үтүө холобурун Мырыла отчута коммунист И. И. Сергеев өссө итэҕэтиилээхтик көрдөрдө. Оҥоһуу кэлэр өттүгэр звено биирдии отчутуттар 200—250 тонна от оттоҥуон сөптөөх. Кэлэр сайын 35—36 тыһыынча тонна от оттуур соруктаахтыт.

Ситиһиилэрбитин аҕыйахтык ахтарбыт, итэҕэстэрин хайдах туораталларга соруктары чөрбөтөн туруоруоллар дьыалаҥа туһалаах буолуоҕа. Совхозтар өйбөлөйдээх сылга үүнү ыамын ланна үрдэтэргэ, ол эбэтэр хас биирдии фуражнай ыаҕастан 1300—2000 кг итэҕэйэ суох үүнү ыыртан үлэлиэх кэриҥнээхтэр. Хас биирдии туттарыллар сүөһү орто ыйаанына 310—320 кг буоларын, 1977—1978 сс. совхозтар искусственнай сиэмэлэһиитэ 100 бырыһыан киирэн деловой выход 80—90 бырыһыан буоларын ситиһэр соругунан үлэлиэхтээхтэр. Кыстык сааскы ыйдарыгар сүөһү туһата суох өлүүтүн аччатар, саҥа төрүөҕү барытын тыыннаах иитэр сорук туруоруллар. Сааскы ыныыга баалаах сүбү күннэртэн саҕалыахха.

Хаһыат сылга **государствоҕа түүлээҕи туттарыы** былаанын 111 бырыһыан толоруо, 111 198 сөлкүөбай түүлээх туттарылыыта. Эрилик Эристиин аатынан совхоз булчуттара былааннарын 136,7 бырыһыан толоруо, бастаатылар. Булчут Кондратьев И. Г. 2048 сөлкүөбай күнү түүлээҕи бултаан туттарда. Субуруускай аатынан совхоз биллиилээх сопордьута Лазарев М. И. 3133 сөлкүөбай бултаан оройуон рекордсмен булчутун аатын ылла. Иккис миэстэни Сивцев В. И. (Карл Маркс) ылла. Саһылы иитиилээх идэтийэр Урах Күөрэ фермата бастыҥ тумуктаах. Биир ийэ саһылтан 3,2 өрөбө ылыллар. М. В. Гоголева 50 ийэ саһылтан биирдиилэриттэн 3,6 өрөбө ылары ситиста. Оттон Бахсы фермата ийэ саһылтан 1,48 өрөбө ылан тиҥэхха тэбиллиэ.

Оройуон **промышленнай тэрилтэлэрэ** хаһыат сылга бородуукчуйаны өгөрүүнү 102,4, атыылаһыны 101,6 бырыһыан толордулар. Былаанны таһыынан 145,3 тыһыынча сөлкүөбай бородуукчуйа өгөрүллүбүттүн 60,5 тыһыынча сөлкүөбайдаах атыыланна. Итиэннэ биирдиилээн бастыҥнар өгөлөрө улахан. Промкомбинатка (директор И. И. Ксенофонтов) столяр И. И. Местников сыллааҕы былаанын 130, И. Ф. Максимов салайар участок уонна тутуу маһын сөбүлүөпкэлэр бөрөлөрө 1771 кубометр маһы бэлэмнээн былаанын 225 бырыһыан толордулар. «Сельхозтехника» холбоһуктан шофер П. Г. Климов 345 тыһыынча тонна-км өгөрөн былаанын 164 бырыһыан, тракторист П. Н. Ефимов былаанын 122 бырыһыан толоруоннор аатырдылар. Этүүт комбинатын коллектива М. Д. Хоноодоева, Е. Д. Илларионова, Н. Е. Новгородова, лесопункт коллектива шофер С. М. Неустроев аатырыллан киэн туттуллар.

ПЭҺИЛИЭННЬЭНИ СИБЭЭС ӨГӨТҮНЭН, ЭРГИЭННИЭН ХААЧЧЫЙЫЫ билиҥни да көрдөбүлэ эмиэ ааттаабат. Партия уонна правительство ордук улахан бөдөҥсөтөн советскай дьону барыы өттүнэн хааччыйыыны ситэ туһсарары модьуйаллар. Оҥоһуу хааччыйыы тэриллэриҥ салайааччылара, партийнай, комсомольскай тэрилтэлэрэ үлэһиттэри өй-санаа өттүнэн сөргэх ыыта, ыйыллыыны культурнайдык, чуолкайдык хааччыйыы тыыныгар иитиигэ күннэтэ кыһанар, хонтуруоллуур өйдөбүнэстээхтэр.

КАПИТАЛЬНАЙ ТУТУУГА сүрүн итэҕэйиэн үлэ оҥоторон таһаарыыта намыһаҕа буолар. Холобур, былаанын толорбут «Якутсельстрой» трест 572 №-дээх ТМУ-гар сыл түмүгүнэн үлэ оҥоторон таһаарыыта былаана 64,6 бырыһыаннга тэҥнэстэ. «Якутколхозстрой» ТМУ-гар итиннэҕэр өссө куһаган хартыына. Итиэ сүрүн биричиинэлэр: техниканы, электроэнергияны чэлгэхтик туһаныы, туттар матырыйаал суоҕуттан үүнүү күнэ туһата суох сутуута, үлэ тэрээйиин мэлдьэ брактар, хатталаах оҥоһуулар, оҥоһуллар объектар хаачыстыбалара куһаган, бырайыактан туораныннар таһаарылаллар. Олорор дьиэлэр өссө тымныйаллар.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЙ КУОТАЛАҺЫЫ үрдүк сабыдыаллаах буоларын ситиһии малдьытын болдьоҥо кэлиэҕэр туруохтаах. Киин сүрүн девиһиэнэ «Үчүгэйдик үлэлиэхха, кодьүүһү уонна хаачыстыбаны үрдэтиэхха» диэн буолуохтаах. Куоталаһыыны тэрийиигэ ахсаабат болдьоҥоно үлэ оҥоторон таһаарыытын үрдэтиигэ, сүрүн производственнай фондалары туһаныыны туһсарыыга кэйиилэйиэн режимнэри кытаанахтык тутуһуута, материальнай ресурсалары кодьүүстэхтик туһаныы хаачыстыбаларын ааҕыллыохтаах. Билиҥни да оройуон сорох промышленнай тэрилтэлэрэ, Субуруускай аатынан совхозтан ньоҕоотоохтук үлэлиллэр. Үлэ дьиэсиплиинэтин турута молтох. Оҥоһуу Нам оройуонун «Хатыҥ Арыы» совхоз ыныаҥы массыынаан ыаһыыга налаҕыга В. И. Колпашниковтан «Үлэ дьиэсиплиинэтин туһунан ааттаах» диэн суругун дьүүллэһиэхха, бэйэ-бэйэлэрин сөптөөх түмүктэри оҥоһуохха.

ОРОЙУОН КУЛЬТУРНАЙ-СЫРДАТАР ТЭРИЛТЭЛЭРЭ үлэлэрин балачча туһсардылар. Маннык социалистическай куоталаһыы тэрээйиигэр, киин түмүгүн таһаарыыта, моральнай уонна материальнай коҥулэйиигэ болдьоҥо ууруллар буолла. Сүрүн болдьоҥону кулуутары сөптөөх кадрынан хааччыйыыга ууруохха.

ОРОЙУОН ОСКУОЛАЛАРЫГАР үөрэтэр-иитэр үлэлэрин сыл туһсарыллар. Учууталлар Д. С. Герасимова, Е. А. Слепцова, М. М. Иванова, А. А. Борисова, Р. Г. Абрамов, А. П. Ермолаев айымньылаахтык үлэлиллэр. Билиҥни үөрэҕи билии хаачыстыбатын туһсарыыга, аттестациялааһыҥҥа кичэллээхтик бэлэмнээн, методическай үлэни туһсарыы — сүрүн сорук.

Улуу Октябрь 60 сылын көрсө үрдэтиллибит социалистическай эбэһээтэлистибэлэри үлэ коллективтэрэ биирдиилээн дьон ылыннылар.

Советскай Союз бары үлэһиттэриэр туһанайыллыбыт ССКП Киин Комитетын Суруга, производство кодьүүнүн уонна үлэ хаачыстыбатын үрдэтэр иннин, өйүнэ пятилетка сорудахтарын ситиһиилээхтик толорор иннин Бүтүн Союзтааҕы социалистическай куоталаһыы туһунан ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ПСБСБ уонна ЫБСЛКС КК ылыммыт ураахтарытан биһиги бастыҥнарбыт, оройуон бары үлэһиттэрэ күүс, тэбиллэ ылынан 1977 сыл былааннарын, эбэһээтэлистибэлэриҥ чиэстээхтик толорор иннин социалистическай куоталаһыыны күүскэ тэнитэн, Улуу Октябрь 60 сылын үлэбэ-санаа ситиһиилэриниэн көрсөргө күүстээх үлэҕэ тиэрдиннилэр.

ГАБ. Р. Р. БУРНАШЕВ ДАКЫЛААТЫН ДЬҮҮЛЭҺИ

С. И. СЕРГЕЕВ,
Эрилин Эристиин аатынан совхоз директора.

...ыйыгы совхозпут онуо пятилетка бастакы сылыгар государственнай кытары ахсааны аһары ...ортоота, производственнай көрдөөхтөр 1975 сылы кытары ...ахтаах ланна тупсарылыннылар.

Кинилиэхэ, бастаан туран, фермаларбыт чөлүүларын, хонуулардаах хаһыннарын бөҕө ыга тумнаах, дьулуурдаах үлэлэрэ быһыы суолталанна. Ол курдук, общественнай сүөһү аастыт кыстаах фуражнай ыраах ахсыттан 23 кг үүтү ыаан уонна хас биирдии ыччат сүөһүнү 92,8 кг төлөтөн, социалистическай куотааммыта республикаҕа бастакы ...ннэ ыллыбыт. Үлэһиттэр ...тыгын сыҥа үрдүк кирбиилэри ...ара дьулуһуулара киһиини үөрдүмүктэрдээх буолла. ССКП ...ин чилиэнэ А. Т. Кузьмина ...ах ахсыттан 4296 кг үүтү ыаан ...ини урукку рекордун 198 ...ыгыммыран туһсарда. Биллиннэ ...ыаньыксыт В. К. Тарабукин ...ыгыннчалаах. 23 маастыбыт ...ыкы тыһыынчалаах кирбиилэри ...ҥуордаатылар. Совхоз ...ахсаанныах сүөһүнү төлөһүтүлэр уонна сылгыһыттар, ...ту үүнээччилэр уонна отчулар, бөлүүктэр уонна кыыллы ...ччилэр, механизаторлар аатынан сокуоннайдык кэлэн тут...

Кинилиэхэ, биһиги партийнай ...ытыбыт салалта орто сүүрүөҕүн ...ыотуттан, специалистары сүүрүннэрэ ...ыгыннаҕына болдомтону ууруобута ...ыыр ыроллаанна. Отделениеннэ управляющайдара В. Г. Тит... М. Е. Васильев, И. И. Дьячковскай, бригэдьиирдэр А. В. ...ратьев, М. И. Луконцев ...а производствоны бэртээ...эрийэччиларинэн, үлэ дьоннуттас доҕотторуннан, сүбэһиттэннэн буоталлар.

Түмүгүнэн, маҥтал-баһыыба ...ларын бэйэбит шефтээх колхозтарбытыгар — Саха сиринэ геологическай управление, ...йаччылар Саха сиринээҕи ...ларын, райсовет исполкомун ...ыалаҕа отделын уонна тыа ...ыстыбатыгар управлениелэрэ, комсомол райкомун уонна ...ттелхозстрой «ТМУ»-гын үлэ...ннэр, Чурапчы орто оскуолатын коллективыгар тиэрдэбит. ...ннэр совхоз ыгылланнаах үлэ...р-хамаһыгар улахан көмөнү ...рдүлэр.

Совхоз коллектива Улуу Октябрь 60 сылын ситиһиилэрдээх ...ор иһин социалистическай ...ыстыбаны ылынна. Бүгүн, ...III БК Сүрүгүнэн оро күүрдүлэ...туран, итиҥ үрдүк сорукпутун ...ор уонна аһары толорор түмнэр туох наадатын барытын ...ыгыннах диэн өссө тоҥуу эрдэ...бит.

И. И. СТЕПАНОВ,
Карл Маркс аатынан совхоз ...ыаньыгыныаҕы үрдүк үүнүүтүн звенотун чилиэнэ.

И. И. Яковлев салайаччылаах ...ик түмүү звенота 1976 сылга ...ыгыахтаах культура ыһыытын ...ларын ахсыттан 9-туу центнер ...ҥүү хомуйарга ылыммыт эбэ...ыстыбатын 16-лыы центнеринэн толорон, общественнай сүө...ҥ хитиитигэр былааны таһынан ...59 центнер бурдугу биэрэн, ...аһын кыайыыны ситистэ. Биһиги сайын уҥата ыһыы сирин, кырата, 2-3 төгүл обработкалаабыыныт, кыһын хаары кичэйэн батоктаабыыныт, сиҥи куоттарбакка ыһыыны кылгас бөлдьохтоо ыыпыыныт.

Техниканы өрдүк кодьүүстээхтик туһанарга кыһанабыт. Холобур, от хомуурдуган биир трактор иккки үлэни толорор мунньар, болокушалыыр. Итиҥ отделение ...ылааннаах 33 тыс. центнер ...ыгар 34042 центнери оттоохукуугар улахан суолталанна. Механизаторлар үлэлэтэр техникаларын үчүгэйдик баһылыырга кыһаналлар. Итиннэхэ холобурунан Гавриил Петрович Кардашевскай буолуохун сөп. Бу эдэр специалист биир сезон иһигэр АВМ курдук ...ыстык агрегаты үчүгэйдик баһылаан үрдүк таһаарыылаах...ны үлэлэтэ.

Бэйэм ДТ-75 трактарыынан быыстаммыт 2000 оннуган 2616 ...талонный гектар үлэни толордум, 3813 кг уматыгы кэмчилэтим. Былыыл, аҥа гаҕаарыстарым ...ыымнарын батыһан, 1976 сыл ахсыннаах 1 күнүттэн муус устар 1 күнүгэр диэри, 100 үлэ күнүгэр, 7500 центнер отту кыбыыга таһарга сорук туруорунан үлэлии сылдьыбын. Нитилетка сылларыгар мунгутуур үрдүк көрдөрүүлэри ситиһэр бадаалаахпын.

А. А. АЯНИТОВ,
ыччат наставнига,
Субуруускай аатынан совхоз Сылаҥнаах отделениетыттан.

Мин 75-һиим буолла. Ол бэйэм сайын ахсын өҕолору батыһынара сылдьан үлэҕэ такайарбын сөбүлүүбүн. Аастыт саас сүөһү кэпсилгэнэ буолбут сири күрүөлээн, ходуһаҕа кубулуппуппут. Оптукабытыттан балачча от калҕа диллэр салайааччыларбыт. Улахан суоллата өҕолөр олуо ...ҥүгэйдик ...ыыллыбыттэриттэр сылтар. Итиҥ сылдьан сатаан хаачыстыбалаахтык үлэлиигэ үөрэнэллэр, бөҕө өйдөөх-сайаалаах буолуоттиллэллэр. Инрсэн, куруубайдаахын, үлэттэн бүотүүгү диэн суох. Кылаабынайа, өҕолор саҥааларын табыы, бэйэ куруубайдаабата, холобур буолара быраан.

Бэйэм 10 өҕөлөөхпүн. Барыларын таштыыр, сатыыр дьон буолла үүнэллэриттэн үөрэбин. Онон төрөппүттэри, бэйэм үөлэнньэхтэрбин — пенсионерлары ыччатыытын батыһыннара сылдьан үлэҕэ үөрэтиэҥин диэн ыҥырабын.

П. Н. ТИТОВ,
Эрилин Эристиин аатынан совхоз Хадаардааҕы отделениетын осеменатора.

Карл Маркс аатынан совхоз Одьулуунааҕы отделениетыгар кинилээн ынаҕы искусственнай сиэмалаһын станцията аһыллыбыта биһиги совхозтарбыт ...ленной үлэни төрдүттэн тупсаралларыгар, сүөһүттэн аһы-үөлү ...ылыыны лаппа үрдэтэллэригэр ...улахан кыаҕы үөскэтта. Итиҥ хаһыы-үйэ тыыннаах дьыалаттан ...остор. Аастыт сыллаахха биһиги отделениебыт осеменаторлардыгар 356 ынах сыһыарыллан сиэмэлэммититтэн 357-тэ, а. э. 96 бырыһыана, ууланна. Маныаха сиэмэни таһааччы шофер Петр Васильевич Попов улахан өҥөлөөх. Кини графигы кытаанахтык туһан сиэмэни пууннарга тута тиэрдэр. Ол иһин сперма үөһүн ...ҥэмэ тыыннаах буолар, күрааннах сиэмэлээһиҥ ааныыллар. Оттон осеменатортан олоҥноараарбакка, режимы тутуһан үлэлээһини, идэни собулааһыны итиэннэ опыт, гатабыл эрдэйиллэр.

Биһиги кордоруубут мунгутуур үрдүк чыпчаал буолбатах. Өскөтүн ыраас, бары өттүнэн кордөбүлгэ эпиилэттиир нуунардаахыт ...збита буоллар хартыына өссө тупсуох этэ. Сүөһүнү сыл ахсын сииктээх, кыараҕас, хараҥа хонтюрго кыстатыы, ханиик да механизация суоҕа, өпөө сибээстээн сүөһүнү коруу-нетин мараҕана эмиэ ынах ууланыытыгар охсуулааҕа саарбаҕа суох. Совхозтар итиҥ итэҕэстэри туоратар ...ыахтаахтар уонна туоратыах ...тааахтар.

П. К. ДЬЯЧКОВСКАЙ,
үлэ ветерана, Карл Маркс аатынан совхоз Балугурдааҕы отделениетыттан.

Аҥа колуонэ тыа хаһаайыстыбатын социалистическай ыллыыка киллэриигэ, колхозтары бастаан тэрийиигэ уонна тэрилтэ-хаһаайыстыба оттүнэн бөҕөргөтүүгэ үүгэ ыарахаттары төрө солоон аастыта. Ханиик баҕарар үлэ, кэпсэтии, мунньах сытыы кылаас охсуһуутун ортотунан аҕара. 1941—1945 сс. сэриигэ үүгэ бастыҥ дьонноробутун сүтэрбиппит. Онтон саҥааны туһэрбэккэ, тыылга ...ьахтар, өҕөлөөр-эмэҕэсин эрэ хаалларбыт дьаҥы, тоҕо да уот кураан дыллар кэлэн турдаллар, колхозтар производстволарын таҥнары туһэриэхтээҕэр өссө өрө үүнэрбиппит. Итинник бэйэни харыстаммат үлэбитинэн, охсуһуубутунан туппут өлохнутун сайдыылаах социализмы, коммунизмы салгыы тутуу дьыалатын, ыччаттарбытыгар, эйэги илиитигэр, эйэги эпиэккитигэр тутар дыбыт.

Билигин техника сайыннах, үөрэх да баар. Ол үлэлиири чэпчэтэр. Итиннэ таһынан тэрээһини, дьиссиплиниэ наада. Кыһын үлэ сыыпараларыныан, туос бэйэтин дьиссиплиниэтинэн сыаналалара кыра, коммунистическай сиэрэ өссө аччыктары уһуйуох тустаах.

С. И. МОНАСТЫРЕВ,
райпо шофера.

Оройуон эргиэнин үлэһиттэрэ нэһилиэнньэни табаарынан толору хааччыйар туһугар дьаныардаахтык үлэлиллэр. Пятилетка бастакы сылыгар табаар эргиирэ 856 тыс. солкуобайынан улаатта, общественнай аһылыгы тэрийии, кылаабынан астааһын, кинигэни атыылааһын сорудахтара аһарылыннылар. Тиэйэ сылдьан атыылааһын, дьаарбаҥкалар күрдүк бастыҥ ньымалар балачча туттуллаллар. Бахсытаабы, Дмитриигэ уонна Хайахсыттаабы эргиэн предприятиелара өрдүү үчүгэй түмүгү ситистилэр. Оҥорааннарэ райпо табаар эргиирин былааныын 73 тыс. солкуобайдаанан кыайбата. Эргиэн уонна ...ҥэмэйдээх табаары ылар, ол та ...ыллыыта кыайтарбат. Биһиги Чурапчы—Мындаҕаайы суолун оҥоруу быһаарыллыбына сыл ахсын атахтыыр буолла. Туһаныахтаах тэрилтэлэр итиннэхэ эрчимнээх дьаһаллары ылаллара наадыйар.

А. С. МОХНАЧЕВСКАЯ,
Карл Маркс аатынан совхоз Бахсытаабы отделениетын ыаньыыксыта.

1976 сыл биһиги, Бахсы ыаньыыксыттара, балачча эмиэ дьиэки хардыыны оҥорбут сылбытынан буолла. Отделение үүү валовой ыамын былааныын 106,5 бырыһыан толордо. Урукку сылларга ыаах ахсыттан 2000 кг үүтү отделение үрдүнэн соротох киһи ыабыт буоллаҕына, билигин ...ти кирбиини үчүөрдаабыт бэйэ ...ыаньыыксыттаныыбыт. Маныаха оройуон маҥа А. Т. Кузьмина ...ҥүүтэр холобур буолбутун ахтар ...быт наада. Итиҥ баҕа. Инкиҥинэн, наставничество табыллан хаҥ...линиэ. Ол түмүгэр урукку сылларга үүгэ ыччаттар ыаахтан ...ыыла 600-түү кг үүтү ыыр эбит буоллахтарына, билигин 900-һүү ...аныыннан ыабыт инкиэбэх киһи баар.

Ол эрээри ыаахнытын толору туһаныыбыт диэхпитин сатаммат. Күһүн ыам эмиэкэ таҥнары түсүнүтэ. Итиҥ эрдэттэн отордоохуу тэрийбэтэхпититтэн, эйэ аһылык быстыыгыттан сибэстэох. Отуу ыраах отделениелартан тиһиилэр быт эмиэ ыарахаттары үөскэтэр. Итиҥ тэҥэ үүт таһар массыынабыт алдьанан-хайанан эйбэх үүт буорту буолбута. Балары туоратар буоллахха, Бахсы ыаньыыксыттара өссө үрдүк көрдөрүүлэри ситиһэр кыахтаахтар.

В. Д. БАРАШКОВ,
Субуруускай аатынан совхоз шофера.

1974 сыллаахха мин ГАЗ-53 автомашинаннан 149645 тонна-километры оҥороммун оройуон чемпион шофериун аатын ылла сылдьыбытым. Итиннэ каннинки сылга, биллэрин курдук, биһиги совхозпут чулуу шофера Е. А. Ноговицын уһулуччу көрдөрүүнү ситиһэн, кини дьаныы тутуһунарбатаҕа. Аастыт сылга рекордун өссө туоардда.

Былыыл, пятилетка иккис сылыгар, Улуу Октябрь 60 сылын туолар хайдааллаах юбилейын чэбдигэр 60 ударный надиэлэни диэн девизтээх хамсаһыныгы кыттарга быһаарыллыбыт. Сылга 210200 тонна-километры оҥоруоҕа, 3 тонна уматыгы кэмчилиирэ соруктанабыт. Итинтэн 165 тыс. тонна-километрын юбилейга диэри толорон тиһиэхпит. Бэс сылга 695 тыс. тонна-километры оҥоруоҕа былаан ...ааҕынан. Итиҥ 155 тонна-километрынан аһардарбын, 8 тоннатан итэҕэйэ суох уматыгы кэмчилэтэрбин диэн бадаалаахпын. Онтон онуо пятилеткаҕа сэмэй б...лахпынан буолуоҕа.

Соругу ыыныы өссө кыра. Үлэ хаһан эмэ кытары сирэй куталаһар буоллаҕына, ордук кохтоох ...ччу. Онон хаһан эмэ кытары куоталаһан үлэлэтэрбин диибин.

А. С. ЗАХАРОВА,
олоҥу-дьаһаҕы хааччыйыы комбинатын инстэнньэгэ.

Биһиги комбинаппыт онуо пятилеткаҕа бастакы сылын производственнай соруктарын аһары толортоон түмүктээтэ. Итиҥ ситиһиилэ улахан кылаатын атах таҥаһын оҥороччулар уонна ритуальнай сыах үлэһиттэрэ киллэрдилэр. Өссө үрдүк көрдөрүүлэннэри баҕалыахтарбытын ситэ туһаммаппыт.

Ол курдук, инстэнньэгэрбит уонна фотографтарбыт сорудахтарын толороботулар. Кинилэргэ, атын да сыахтарга үлэлиир усулуобуйаны тупсарар, инстэнньэгэр кэпсэтэр сылаатан саҥа туттарбыт дьиэбит ангардаах итиэ системаны таҥыллыыта кыайтарыыныах үлэҕэ киллэриллибэккэ турар. Коллектив быйыл итиҥ итэҕэстэри туоратарга, не кыахтары мунгутуурдук туһаныарга соруктанар.

И. И. СЕРГЕЕВ,
Субуруускай аатынан совхоз Соловьевтааҕы отделениетын механизатора.

Хас да сылтан бэттэх биһиги отделениебыт механизаторлара от хомуурдуган техниканы уонна үлэни күүһү табан туһаныыга арааччыларынан үлэлээн кэллилэр. Итиҥ ...ттаҕар көрдөрүү сылдьата туспа испытин баанньыыккэ сөп. Холобур, 1969 сыллаахха 10 киһи 6 тракторынан үлэлээн 500 тоннаны оттообут буоллаҕына, аастыт сылга 7 киһи 6 тракторынан үлэлээн 1267 тоннаны, эбэтэр отделение үрдүнэн соротоопкаламмыт от ангарын кэриэтин бэлэмнэтибит. Онон кэпсирдээх-уоттаах бу отделениеҕа 2 толору механизированнай звенону үлэлэтэр, сири бутуннуу кинилэр күүстэриннэн оттотор ордук табыгастаах кэһүнэ. Итиҥ тэҥэ ходуһаҕа минеральнай удобрениэни үчүгэйдик быһарыгар, бурдуугу үчүгэйдик быһарыгар, биир дэхэ хойуутук ыстараар ...ыстар, кордоруулэр лаппа ...ыннэр.

Олоҥу-дьаһаҕы хааччыйыы комбинатын инстэнньэгэ комсомолка **Альбина Захарова** (снимокта көр) 1976 сыллааҕы былааныын 106,9 бырыһыан толордо. Кини комсомольскай тэрилтэ секретара, активнай общественник.

П. ОКОНЕШНИКОВ фотота.

Норуот үөрэҕириитин кырдьаҕас үлэһитэ

Роман Максимович САВВИН 1920 сыллаахха Алексеевскай өрөйуонугар төрөөбүтэ. 1937 сыллаахха, Чорноох сэттэ сылаастаах оскуолатын бүтэрэн, Чурапчы педагогическай училищетыгар үөрэх киирбитэ. Манна кини умсугуйан туран педагогическай теориэны үөрэнэн бүтэрбитэ. 1940 сыллаахха ити училищены ситиһиилээхтик бүтэрбитэ. Ити кэмтэн саҕаламмыта Роман Максимович общественнай, педагогическай кэскиллээх үлэтэ. Оччолорго үөрэҕин саҥа бүтэрбит эдэр үлэһити Верхоянскай өрөйуонугар учуутальынан анаабыттара. Онтон үлэҕэ-хамнаска сыстаҕас, кини билиҥнээх-көрүүлээх педагогу оскуола директорынан, районо инспекторынан өрө таһаарбыттара. Роман Максимович эдэр колуонэни үөрэтэр-иитэр үлэни салайыыга уонсайа 36 сыл айымныылаахтык үлэлээтэ. Кини бийиги өрөйуоммутугар районо сэбиэдиссэйинэн үлэлээбит кэмигэр саҥа өрөө оскуолалар аҕыллыбыттара, интернаттар тутуллубуттара, аан бастакы опытнай участактар тэриллибиттэрэ. Балары тутарыыга, үлэҕэ киллэриигэ Роман Максимович үгүс сыратын, дьоҕурун, сатабылын биэрбитэ.

Билиҥэ-көрүүгэ тардыһар педагог, төһө даҕаны эмиэттээх үлэҕэ сырыттар, кэтэхтэн үөрэнэн Саха государственнай университетын историко-филологическай факультетын бүтэрбитэ.

Коммунист Р. М. Саввин — бастыҥ общественник. Өр сылларга философия уонна научнай коммунизм төрүттэрин, педагогика уонна психология проблемаларын үөрэтэр курууһуоктары салайбыта. Кини «Знание» обществоо активнай лектора.

1975 сыллаахтан 2 №-дээх Чурапчытаабы кини агитпитаб начальнигынан үлэлиир. Аастыт сыл үлэһиттэр олорор, үлэлиир сирдэриэн сэттэ агитпэналарга агитационнай-массабай үлэни үчүгэйдик тэрийбитэ. Хас биирдии зоналар 9—14 занятиелары ыыппыттара. Онно 1860 истээччини хабан 78 лекциялар, бэсиэдэлэр истиллибиттэрэ. Партия XXV съезһин кэрсэ үүс-уран самодеятельноһы көрүүгэ бу агитпитаб хабар зоналара көхтөөхтүк кыттыбыттара.

Үүнэр көлүөнэни билиҥ-көрүү партыыга үөйүаччы, сөҕүмнээх принципиэлгэр иитиэччи Роман Максимович Саввин кэнн быһыытынан ыраас суобастаах, аламаҕай таабырыс.

Р. М. Саввин норуот үөрэҕириитигэр үгүөлэрин иһин хас да медалларынан, «Норуот үөрэҕириитин туйгуна» значогунан, Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Бочуотунай Грамотатынан наҕараадаламмыта. Кинини, норуот үөрэҕириитигэр 36 сыллаах сыралаах үлэтин балыстаан туран, өрөйуон общественноһа, оскуола коллектива бочуоттаах сыныьалаҥка атааралар.

Педагогическай үлэ ветерана Р. М. Саввиҥка туйгун доруобуйаны, олоҕор дьолу соргуну баҕарабыт.

Т. МАКСИМОВА,
Саха АССР оскуолаларын үөрүөлээх учуутала.

Интернациональнай митин ●

Эргиччи биһиги доҕотторбут

Кытаанах орто оскуолатыгар интернациональнай митиниҥ кыра кылаастартан саҕалаан үтүмэлээхтик ыытыллыбыт. Оскуола үрдүнэн 57 октябренок үс звездочкаҕа хайдан араас-араас интэриэһинэй үлэлэри ыыталлар. Баһаатайдарыгар үрдүкү кылаастар оҕолоро үлэлиилэр. Маны биирдэ биир сборданы туһунан билиһиннэрэхпин баҕарабын.

Кинэс саала истэҥэтигэр күөх халлаан күөнүгэр сир шарын үрдүгэр үс омук оҕолоро үгүүлүү сылдьар плакаттара, шар иккитэ оттүгэр — эйэ диэн тыл, аллараа оттүгэр горань сибэккилэр тэтэрбиттэр. Бүгүн манна октябренокпар 5-6 сыл устата үгэс курдук ыытар сборданы барар.

Сбор аҕыллыытыгар октябренокпар үлэлэрин туһунан директоры витэр үлэҕэ солбуйаччы А. С. Иванова кэпсиир. Кини ордук чорботон сборданы тэрээһиниэхтик сыл аҥысын 3-4 төгүл ыытыллалларын, үрдүкү кылаастар оҕолоро үчүгэйдик баһаатэйдыылларын, хас биирдии звездочка «стендэтигэр куоталаһыы» графига толоруллар, түмүктэнэн иһэллэрин бэлэхтиир уонна быйылгы үйүс сборданы саҕалыылларыгар этэр.

Пионердар гори, барабаан тыаһыгар ыыргийэлэрин кытта, күөх хаалтыстаах, араҕас кубанкалаах, маҥан ырбаахылаах, хара бүрүүкэлээх, юбкалаах оҕолор ырыанан дорҕооҥнуохтаан сценаҕа тахсан туруоллар. Ити—1 кылаас оҕолоро, оттон иккистэр—хара хаймылаах маҥан береттээх Монголияны көрдөрөллөр, үйүстэр кыһыл береттээх, доҕордуһуу ырыатын дорҕуччу тардан Польшаны оҕолорун көрдөрөллөр. Звездочкалар командирдарын хатан куоластара чуҥдааран, баһаатайдарыгар биирдэн-биир рапорт биэрэллэр. Ити кэнниттэн старшай баһаатай Болгария, Монголия, Польша оҕолорун олохторун туһунан кылгастык кэпсиир. Хас биирдии звездочкаттан омук аатын ылыммыттарын туоһулаан, оҕолор кыттыбыт бэлэхтэр дириҥ иэ хоһоонноох кэпсээннэрэ оҥоруллар.

Сбор программатыгар үгүү номоор — хоһоон, хор ыллыыр биирдиилээн толорооччулар ырыалара уонна үгүү толоруулуохтаах. Ити барыларыгын үс звездочка бэйэлэрэ үөрэнэ сылдьыбыттарын утуу-сууру көрдөрөллөрүн, баһаатайдартан төрүөлүбит эйэни тута сыаналаан иһэр оҕолор көрдөрө итиэн эрэ муоҥ дьаҥат. Аны аатторын ылбыт омуктарыттан биирдии ооньуулуу ооньуоо көрдөрүөхтэхтэрин бэлэмнэлээхтик толорттуулар. Болгардар — «Туруйа», монголлар — «Кыз гуриэнник» таҥнар уонна сылгыньахтаналар», поляктар — «Ооньуулары аатталаахха ылан атын сиргэ ким гуриэнник кэккэлэтэр» диэн ооньуулары көрдөрүлэр. Кереччүлэр болҕомтолорун монголлар национальнай халаатталарын, атах таптаһын, берети кэтин уонна устуу ооньуута ордук тарта. Звездочкалар бэйэлэрин истэригэр 2 хамаандаҕа хайдан күрэхтэһиллэр. Үөрүүкотуу, кереччүлэр ыытыстарын тыаллаа...

Кырачаан уолаттар уонна кыргыттар, дьону үөрдүбүтүгэр олус дуоһуйан, оссо да ооньуоо көрдөрүө эбиттэр да бириэмэ бүтэн барыы эр хааннарын ылынан стройдаан кэчитиэстилэр.

Түмүгэр хоруйан «Баар буоллуо оруу Күн» диэн ырыаны тардан кэбистилэр.

Күрэхтэһиҥ түмүгэр 38 очкону ылбыт бастакы звездочка бастаата онон грамота ылар чиэстэнэ. Биирдиилээн толорооччулар хайҕаныллар.

Октябренокпар сборданы маныыгы тарийэн ыытыы оҕо дьоҕурун, билиҥ-көрүүн баҕатын сайыннарыыга улахан суолталаах саарбах суох.

П. СПИРИДОНОВ,
норуот үөрэҕириитин туйгуна.

Оройуон оскуолаларыгар үөрэҕи билии сыл аҥардааҕы түмүгэ

Оскуолалар	Оҕо ахсаана	Онтон үөрэҕэр ситиһэрэ	Үөрэх туйгуннара	Хаачыстыбаҕа үөрэнээччилэр	Үөрэҕи ситиһиилээх %
Орто					
Хамма	341	315	21	66	92,6
Дириҥ	380	365	13	86	96
Мутудай	312	291	9	61	93,5
Сылаг	277	267	9	50	96,1
Хатылы	238	218	3	15	91,7
Хайахсыт	231	223	—	32	97,0
Чурапчы	568	516	9	138	92,7
Кытаанах	214	188	1	41	88,0
Интернат-оскуола	252	244	—	49	97,6
Аҕыс кылаастаах					
Алаҕар	190	175	5	57	92,1
Арылаах	80	75	1	21	96,1
Болтоко	148	138	2	41	93,2
Одьулуун	237	225	8	55	95,7
Хадаар	140	128	5	30	92,7
Чакыр	108	105	6	21	97,2
ЧВШ—1	336	326	12	91	97,5
ЧВШ—2	178	172	8	54	96,[illegible]
Соловьев	127	119	3	34	94,6
Начальнай					
Мэлдьэхэй	17	17	—	1	100,0
Бахсы	15	14	—	3	92,8
Оройуон үрдүнэн	4389	4121	115	976	94,1

Ааспыт үөрэх дьылын бастакы аҥарыгар оройуонтан үөрэҕи билии 93 бырыһыан этэ (оскуолаларга барыта 5319 оҕо үөрэнэрэ, онтон 4163-һэ ситиһэрэ). 126 үөрэх туйгуннара, 934 хаачыстыбаҕа үөрэнэччилэр баалларын.

Быйыл интернат-оскуола, Мутулай, Сылаг, Хайахсыт, Чурапчы орто, Арылаах, Одьулуун, Соловьев, Чакыр, Чурапчы 1 №-дээх аҕыс кылаастаах уонна Мэлдьэхэй начальнай оскуолаларыгар үөрэҕи билии балачча үрдүөт. Саамай улахан эбиллиини—6,8 бырыһыаны Хайахсыт орто оскуолата ситиспэт. Оттон кытаанахтар былырыыгы көрдөрүүлэрин 5 бырыһыанынан аастаттылар.

НОРУОТ ҮӨРЭҔИРИИТИН ОТДЕЛА.

Аҕааччылар суруйаллар

Быыбардааччылар хомноро

Биһиги Ярославскайдааҕы уокурукпут депутата Дьячковскай С. И. ааспыт ыйга оногобуу отчуотуттан иһиттэххэ, сельсовет олох-дьаһах барыы саламаларыгар үгүс боппуруоһу дьүүлэспит, боччумнаах быһаарылары ылыммыт. Хомойуох иһин, олортон сорохторо умнууга хаалбыттар. Холобур, дэриэбинэни туһсаран оногоруу бөҕүнүүстэра эйдэх мунньахха коруллуубуттар. Ол эрээри биһиги урукку оттуттан «дьарбыт» буолбут иккиэн балаҕаммыт, саҥнархай арҕаа маҕаһыыммыт, кырыысата суох дьиэлэрбит сиэ бөҕүр буруолаан тыккыраһаллар. Иккиэн квартираалаах уонсайбыт пигиэстэн барда. Балаҕаннаах уонсайбыт иккиэн ардыгар түөлбэ күөл үөскээтэ. Онно массыыналар кэлэн ороловуттар диэри түһэн бараан, иккилии дуулаах тракторынан хөтөнөн тахсаллар.

Дьигиэн, Ярославскай уулусса айылаатан бэриллибит кэрэ кестүүлээх миэстэ. Оны туһсарабыт оҥкуларбыт бөҕүр үтүө арҕаһын тракторынан, бульдозерынан коҥу астардыбыт. Онтубут эмиэ куолгэ кубулуйда. «Сэлиэньэнэ туһсаран оногоруу анаммыт үп 50 бырыһыана ыыйан туһаныллыбатах,— диэн биһиги депутаппыт этэр. Хаарыан үп, хаарыан ыахтар...

«Саатар уулуссаларбытыгар буор куттарбыт буоллар, почта таһыгар хассыыналарбыт батыллыа суохтар этэ»,— дьаһаллар быыбардааччылар. Били бөҕүр поэт эпитиниин, кырдьык:

Мунньах бөҕө буолар
суоҕ-суоҕ,
Уураах бөҕө суруллар
олбуо-солбуо.
Арай толоруу,
хонтуруол
Адьас ыаллыбатах
суол.

Н. КОРЯКИН,
быыбардааччы.

Бары барыта таҕыста

Аммаҥаҕы эргиэн предприятиета Саҥа дьылы көрсө атыыны ордук үчүгэйдик тэрийдэ.

Промтоварнай маҕаһыынтан джинсы костүүмнэри, бүрүүкэлэри, атын да араас үчүгэй таҥастардаары наскка уган подарок оногоон атыылаатылар. Оттон бородуукта маҕаһыыныгар хаалбаһыы, комнот арсаһа, туусааах балык таҥыстылар.

Мария, Роман
ДЬЯЧКОВСКАЙДАР.

Маны хайдах бопсуохха

Урукку оттугэр биһиги өрөйуоммутугар сүрүн буулдунан куобах буоларэ. Кырыыстаах, солоҥдо, саҥыл оччоттон баччаалыгэ диэри сэдэхтэр. Андаатар үөскэтиллибитэ 20-тан эрэ таһаа сыл буоллар. Тиис эмиэ оҥ дьыллар буоланнар, сир аҥа үүнэн арыйах сылтан баттах өлөхсуйан эрэр.

Былырыыгыттан ыла куобах сиикэрэлээн сир ахсын үөскээн эрэр. Ол эрээри суор өлүс элбэх буолан сүүн булгуччы, тиритин туһаҕа таҥдартарыа суох. Суор өбүгэ куобах саҥа торуур-ууһуур кэмигэр хаймы-үйэ улаатар. Иньэ гынан кыра, кыаммат куобах оҕолорун көҥүл тутан сиир. Оттон кыһыҥ туһаахха, сохсоҕо туох хубаспитин көрүө эрэ хаҕах, сайыннаҕэбитинэн барар.

Онон суору утары охсуһуохха баар этэ. Суор туһаахха эбэтэр сохсоҕо иитиибит куобаҕы сиирин боппосторго булчуттарга ханнаныыма тутуулларын туһунан хаһыатынан иитүө сурвуйаллара таһаах буолуо этэ.

М. КОНДРАТЬЕВ.

Хадаар.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—91-395, отделлар—91—495, уонсай—91-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР.

САКААҺЫН № 7 ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 2890